

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, *Πρωταγόρας*, 322a-322d

A1.

α.

1-Λ: *ἔπειτα φωνήν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ*

2-Λ: *ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής*

3-Σ: *ἡδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην*

β. Η αντωνυμία **αὐτῶν** αναφέρεται στα θηρία, ενώ η αντωνυμία **αὐτοῖς** αναφέρεται στους ανθρώπους

B1.

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα η *αἰδώς* και η *δίκη* αναδεικνύονται ως οι αναγκαίες προϋποθέσεις προκειμένου οι άνθρωποι να μεταβούν στη φάση της οργανωμένης κοινωνίας που θα τους επιτρέψει να επιβιώσουν, αλλά και να αναπτυχθούν ηθικοπνευματικά. Έτσι, με τον τρόπο αυτό συγκεκριμενοποιείται η *πολιτικὴ τέχνη*. Ειδικότερα, η λέξη *δίκη* δεν χρησιμοποιείται με τη σημασία της δικαστικής διαδικασίας, αλλά βρίσκεται κοντά στην αρχική της σημασία. Ως *δίκη* εννοείται εδώ η αίσθηση του σωστού ή της δικαιοσύνης, η έμφυτη αντίληψη για το δίκαιο, το κοινό περί δικαίου αίσθημα. Η *αἰδώς* αναφέρεται στο συναίσθημα ντροπής του κοινωνικού ανθρώπου για κάθε πράξη που προσκρούει στον καθιερωμένο ηθικό κώδικα του κοινωνικού περιβάλλοντος. Τόσο η *αἰδώς* όσο και η *δίκη* κρίνονται απαραίτητες για κάθε πολίτη, αφού εξασφαλίζουν την αξιοπρέπεια του ανθρώπου, τον εμποδίζουν να συμπεριφέρεται εγωιστικά, μισαλλόδοξα και ατομικιστικά, και συμβάλλουν στην εμπέδωση της πολιτικής ενότητας και κοινωνικής αρμονίας. Χάρη στην *αἰδώς* και στη *δίκη* εξασφαλίζεται η αρμονική συμβίωση μέσα στην πόλη, η συνοχή του συνόλου, η ισορροπία και η ευταξία. Με αυτές τις προϋποθέσεις αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπων σχέσεις φιλίας, συνεργασίας, αλληλεγγύης και αλληλοσεβασμού.

Επιπλέον, η *αἰδώς* οδηγεί σε ό,τι ονομάζεται «*πόλεων κόσμοι*», εμπνέει στους πολίτες κόσμια συμπεριφορά και συντελεί στην κατάκτηση της αυτονομίας τους, αναγκαία για την αρμονία της κοινωνίας. Αλλά και η *δίκη* παραπέμπει στο «*πόλεων δεσμοί*», σε υπαγορεύσεις με τις οποίες οι πολίτες υποβάλλονται σε δεσμεύσεις της συμπεριφοράς τους, ώστε να επιβάλλεται η συνοχή της πολιτικής κοινωνίας. Η συμπληρωματική λειτουργία των δύο «*δώρων*» συνεπάγεται *φιλίαν*, που σημαίνει ηθική ενότητα της πολιτείας, σύμπνοια και ομόνοια των πολιτών, ώστε να συμβιώνουν αρμονικά. Επομένως, η ανάπτυξη αυτών των

παραγόντων αποτελεί τη βάση της κοινωνικής οργάνωσης του ανθρώπου με κανόνες αρμονικής συμβίωσης. Με τον τρόπο αυτό ο Πρωταγόρας προτείνει πως η θεμελίωση μιας δημοκρατικής, αρμονικής κοινωνικής ζωής προϋποθέτει την αποδοχή των αξιών του αλληλοσεβασμού και της δικαιοσύνης, την αναγνώριση της ισοτιμίας και της ισονομίας ανάμεσα στις ανθρώπινες σχέσεις. [310 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Πρωταγόρας, 318e

Για τους αρχαίους Έλληνες ο άνθρωπος ήταν πρώτα πρώτα πολιτικόν ον και η ύπαρξή του ήταν αδιανόητη έξω από την πόλη στην οποία ήταν ενταγμένος. Γι' αυτό και ο Πρωταγόρας διατείνεται στο παράλληλο κείμενο πως η διδασκαλία του αποσκοπεί στο να γίνουν οι μαθητές του ικανοί να κρίνουν σωστά καθετί που αφορά τις ιδιωτικές και δημόσιες υποθέσεις (*εὐβουλία, η σωστή σκέψη και λήψη αποφάσεων/ για τα θέματα που αφορούν τα οἰκεῖα/ και για τα θέματα που αφορούν την πόλη*) αποκτώντας την ορθή κρίση. Τη νοητική αυτή βελτίωση ο Σωκράτης την ερμηνεύει, στη συνέχεια, ως διδασκαλία της *πολιτικής τέχνης* που στοχεύει να κάνει τους άνδρες αγαθούς πολίτες, αναζητώντας έτσι και ηθική χροιά στα μαθήματα του Πρωταγόρα. Ο όρος *πολιτική τέχνη* χρησιμοποιείται εναλλακτικά προς τον όρο *εὐβουλία*. Και οι δύο όροι, πάντως, αφορούν τη δράση του ατόμου στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή ως πολίτη, ως υπεύθυνου μέλους δηλαδή της οργανωμένης πολιτικά συμβιωτικής ομάδας, γιατί μόνο μέσα στην πόλη μπορεί να δράσει και να καταξιωθεί ευεργετικά για τον εαυτό του και για το σύνολο.

Στον μύθο που αφηγείται ο Πρωταγόρας ο Δίας δίνει την *αιδώ* και τη *δίκη* ως προϋποθέσεις απαραίτητες για την κοινωνική οργάνωση και τη σωτηρία του ανθρώπου από τον ενδεχόμενο αφανισμό τους. Το συγκεκριμένο ζεύγος εννοιών συγκεκριμενοποιεί πλέον την *πολιτική τέχνη*, καθώς ανάμεσα σε άλλες αρετές, επιλέγονται οι δύο κυριότερες, αυτές που έχουν διάφανο πολιτικό χαρακτήρα. Αυτές τις δύο αρετές τις διαθέτει ο άνθρωπος ως ηθικές καταβολές και προδιάθεση. Για να γίνουν, όμως, κτήμα του και να φτάσει στην πλήρη κατάκτηση της πολιτικής αρετής πρέπει να καταβάλει προσπάθεια και αγώνα. Ο άνθρωπος δεν γεννιέται, αλλά γίνεται κάτοχος της πολιτικής αρετής μέσα από μαθητεία σε αυτήν, με διδαχή, προσπάθεια και τη συμβολή των φορέων αγωγής και των νόμων («*Ἐπί πάντας,»... «καὶ πάντες μετεχόντων»... κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.*»). Από τα δύο κείμενα, επομένως, αποσαφηνίζεται το τι ακριβώς διδάσκει ο Πρωταγόρας, πού αποσκοπεί και γιατί είναι αναγκαία η διδαχή του. [318 λέξεις]

B3. 1-ε, 2-α, 3-δ, 4-γ, 5-β

B4. οϊκήσεις, άπώλλυντο/ άπόλοϊτο, άγοντα/ συναγωγοί, θώ/θες, νόσον